

Brussell, 13 ta' Mejju 2022
(OR. en)

9038/22

SAN 264
SOC 264
MI 384

NOTA TA' TRAZMISSJONI

minn:	Is-Segretarju Ġenerali tal-Kummissjoni Ewropea, iffirmata mis-Sa Martine DEPREZ, Direttur
data meta waslet:	12 ta' Mejju 2022
lil:	Segretarjat Ġenerali tal-Kunsill
Nru dok. Cion:	COM(2022) 210 final
Suġġett:	RAPPORT TAL-KUMMISSJONI LILL-PARLAMENT EWROPEW U LILL-KUNSILL dwar it-tħaddim tad-Direttiva 2011/24/UE dwar l-applikazzjoni tad-drittijiet tal-pazjenti fil-qasam tal-kura tas-saħħa transkonfinali

Id-delegazzjonijiet għandhom isibu meħmuż id-dokument COM(2022) 210 final.

Mehmuż: COM(2022) 210 final

IL-KUMMISSJONI
EWROPEA

Brussell, 12.5.2022
COM(2022) 210 final

**RAPPORT TAL-KUMMISSJONI LILL-PARLAMENT EWROPEW U LILL-
KUNSILL**

**dwar it-thaddim tad-Direttiva 2011/24/UE dwar l-applikazzjoni tad-drittijiet tal-
pazjenti fil-qasam tal-kura tas-saħħa transkonfinali**

{SWD(2022) 200 final}

Introduzzjoni

L-objettiv generali tad-Direttiva 2011/24/UE dwar l-applikazzjoni tad-drittijiet tal-pazjenti fil-qasam tal-kura tas-saħħa transkonfinali¹ (“id-Direttiva”) huwa li jiġi ffaċilitat l-aċċess għal kura tas-saħħa sikura u ta’ kwalità tajba fi Stat Membru ieħor u li tiġi żgurata l-mobbiltà tal-pazjenti f’konformità mal-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea (“il-Qorti tal-Ġustizzja”). L-Istati Membri jibqgħu responsabbli għall-organizzazzjoni u l-għoti ta’ servizzi tas-saħħa u tal-kura medika fit-territorju tagħhom. It-tieni, id-Direttiva tippromwovi l-kooperazzjoni dwar il-kura tas-saħħa bejn l-Istati Membri għall-benefiċċju taċ-ċittadini tal-UE, fir-rigward tal-preskrizzjonijiet mediċi, tal-mard rari, tal-e-Saħħa, u tal-valutazzjoni tat-teknoloġija tas-saħħa. Id-Direttiva għandha wkoll l-għan li tiċċara r-relazzjoni tagħha mal-qafas eżistenti dwar il-koordinazzjoni tas-sistemi tas-sigurtà soċjali pprovduti mir-Regolament (KE) Nru 883/2004² (“ir-Regolament”) u tapplika mingħajr preġudizzju għal dan il-qafas.

Id-Direttiva kellha tiġi trasposta mill-Istati Membri sal-25 ta’ Ottubru 2013. Madankollu, għall-biċċa l-kbira tal-Istati Membri, it-traspożizzjoni ma tlestietx sal-2015. Dan huwa t-tielet rapport triennali tal-Kummissjoni kif meħtieġ mill-Artikolu 20(1) tad-Direttiva³. Dan, b’mod partikolari jkopri informazzjoni dwar il-flussi tal-pazjenti, id-dimensjonijiet finanzjarji tal-mobbiltà tal-pazjenti, l-implimentazzjoni kemm tal-Artikolu 7(9) dwar il-limitazzjonijiet tal-Istati Membri fuq ir-regoli tar-rimborż kif ukoll tal-Artikolu 8 dwar il-kura tas-saħħa li jistgħu jkunu soġġetti għal awtorizzazzjoni minn qabel, u dwar il-funzjonament tan-networks ta’ referenza Ewropej u tal-punti ta’ kuntatt nazzjonali.

Dan ir-rapport iqis il-valutazzjonijiet tad-Direttiva mill-Parlament Ewropew, mill-Kunsill, mill-Kumitat Ewropew tar-Regjuni u mill-Qorti Ewropea tal-Awdituri, u mill-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja li tinterspreta ċerti dispożizzjonijiet tad-Direttiva. Dan iqis l-opinjoni tal-Pjattaforma Fit For Future dwar id-drittijiet tal-pazjenti⁴.

Għaxar snin wara l-adozzjoni tad-Direttiva fl-2011, il-Kummissjoni evalwat id-Direttiva fl-2021. Dan ir-rapport jinkludi sommarju tal-konklużjonijiet tiegħu, tabella ta’ azzjonijiet ta’ segwitu u analiżi teknika fid-dokument ta’ ħidma tal-persunal mehmuz.

1. Implimentazzjoni

¹ Id-Direttiva 2011/24/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tad-9 ta’ Marzu 2011 dwar l-applikazzjoni tad-drittijiet tal-pazjenti fil-qasam tal-kura tas-saħħa transkonfinali (ĠU L 88, 4.4.2011, p. 45).

² Ir-Regolament (KE) Nru 883/2004 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tad-29 ta’ April 2004 dwar il-koordinazzjoni ta’ sistemi ta’ sigurtà soċjali (ĠU L 166, 30.4.2004, p. 1).

³ COM(2015) 421 final u COM(2018) 651 final.

⁴ L-Opinjoni tal-Pjattaforma Fit For Future, ref. 2021/SBGR3/14, disponibbli hawnhekk: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/final_opinion_2021_sbgr3_14_patient_rights.pdf

Il-Kummissjoni vverifikat sistematikament il-konformità tal-miżuri nazzjonali ta' traspożizzjoni mad-dispożizzjonijiet tad-Direttiva, filwaqt li ffokat fuq l-erba' oqsma ta' prijorità li għandhom l-akbar potenzjal li jkunu ostakli għall-pazjenti jekk ma jiġux indirizzati: is-sistemi ta' rimborż, l-awtorizzazzjoni minn qabel, il-proċeduri amministrattivi u l-ħlas mill-pazjenti li jidhlu. Il-Kummissjoni qiegħda tkompli d-djalogi strutturati tagħha mal-Istati Membri sabiex tikseb l-aħjar implimentazzjoni possibbli tad-Direttiva. Dan ix-xogħol intensiv wassal għal bidliet fil-leġiżlazzjoni nazzjonali għall-benefiċċju tal-pazjenti. Madankollu, kif juru dan ir-rapport u s-sejbiet tal-evalwazzjoni, jenħtieġu aktar sforzi.

Sabiex tappoġġa l-valutazzjoni tagħha tal-implimentazzjoni Prattika tad-Direttiva, il-Kummissjoni wettqet studju li, fost kwistjonijiet oħrajn, identifika l-kura tas-saħħa li giet soġġetta għal awtorizzazzjoni minn qabel u r-rekwiżiti amministrattivi għall-kura tas-saħħa transkonfinali fl-Istati tal-UE u l-Istati taż-ŻEE-EFTA⁵.

1.1. Sistemi ta' rimborż

Skont l-Artikolu 7(4) tad-Direttiva, l-“ispejjeż tal-kura tas-saħħa transkonfinali għandhom jiġu rimborżati jew imħallsa [...] sal-livell tal-ispejjeż li kienu jithallsu mill-Istat Membru ta' affiljazzjoni, li kieku din il-kura tas-saħħa kienet ipprovduta fit-territorju tiegħu mingħajr ma jinqabżu l-ispejjeż reali tal-kura tas-saħħa riċevuta.” L-Artikolu 7(9) jippermetti lill-Istati Membri jillimitaw l-applikazzjoni tar-regoli dwar ir-rimborż għall-kura tas-saħħa transkonfinali għal raġunijiet prevalenti ta' interess ġenerali. Skont l-Artikolu 7(11), tali limitazzjonijiet iridu jkunu “meħtieġ[a] u proporzjonali, u ma [jistgħux jikkostitwixxu] mezz ta' diskriminazzjoni arbitrarja jew ostaklu mhux iġġustifikat għall-moviment liberu ta' merkanzija, persuni jew servizzi.” Barra minn hekk, l-Istati Membri huma meħtieġa jinnotifikaw lill-Kummissjoni b'kull deċiżjoni li jkunu se japplikaw xi limitazzjonijiet skont l-Artikolu 7(9).

Il-Kummissjoni ma rċeviet l-ebda notifika specifika skont l-Artikolu 7(9). Madankollu, ċerti miżuri ta' traspożizzjoni jistgħu jiġu kkontestati bl-argument li jillimitaw il-livell ta' rimborż għall-kura tas-saħħa transkonfinali u jimminaw id-drittijiet tal-pazjenti. Fir-rigward tal-punt ta' referenza għar-rimborż tal-ispejjeż tal-kura tas-saħħa transkonfinali skont id-Direttiva, tliet Stati Membri⁶, b'kundizzjonijiet differenti u sa punti differenti, jużaw il-livell aktar baxx ta' rimborż applikabbli għall-kura tas-saħħa li tingħata minn fornituri tal-kura tas-saħħa privati/mhux kuntrattati meta mqabbel mas-sistema pubblika tal-kura tas-saħħa. B'riżultat ta' dan, il-Kummissjoni bdiet il-proċedimenti kontra dawk l-Istati Membri talli naqsu milli jissodisfaw l-obbligi skont id-Direttiva⁷.

⁵ Study on enhancing implementation of the Cross-Border Healthcare Directive 2011/24/EU to ensure patient rights in the EU, disponibbli hawnhekk: https://ec.europa.eu/health/publications/study-enhancing-implementation-cross-border-healthcare-directive-201124eu-ensure-patient-rights-eu_en

⁶ In-Netherlands, l-Awstrija, il-Finlandja.

⁷ Il-pakkett tal-proċeduri ta' ksur għal April tal-2016: deċiżjonijiet ewlenin, disponibbli hawnhekk:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/MT/MEMO_16_1452; Il-pakkett tal-proċeduri ta' ksur għal

1.2. L-awtorizzazzjoni minn qabel

Skont l-Artikolu 8, l-Istati Membri jistgħu jissogġettaw ir-rimborż tal-ispejjeż tal-kura tas-saħħa li tingħata fi Stat Membru ieħor għal awtorizzazzjoni minn qabel. Fid-dawl tal-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja, tali rekwiżit huwa restrizzjoni għall-moviment liberu tas-servizzi⁸. Għalhekk, bħala regola, l-Istati Membri ma għandhomx jissogġettaw ir-rimborż tal-ispejjeż tal-kura tas-saħħa transkonfinali għal awtorizzazzjoni minn qabel⁹. Madankollu, l-Artikolu 8(2)(a) jippermetti lill-Istati Membri jużaw sistema ta' awtorizzazzjoni minn qabel għall-kura tas-saħħa li hija soġġetta għal rekwiżiti ta' ppjanar sabiex ikun żgurat l-aċċess għal trattament ta' kwalità għolja jew għall-ispejjeż tal-kontrolli, u jekk din il-kura tas-saħħa: (1) tinvolvi soġġorn fi sptar mal-lejl ta' mill-anqas lejl wiehed; jew (2) teħtieġ l-użu ta' infrastruttura medika jew tagħmir speċjalizzat ħafna bi spejjeż kbar ħafna. Għalhekk, ma setgħet tkun meħtieġa l-ebda awtorizzazzjoni minn qabel għal konsultazzjoni medika fi Stat Membru ieħor¹⁰. Skont l-Artikolu 8(7), l-Istat Membru "għandu jagħmel disponibbli għall-pubbliku liema kura tas-saħħa hija soġġetta għal awtorizzazzjoni."

Il-Qorti tal-Ġustizzja ċċarat li l-applikazzjonijiet għal awtorizzazzjoni minn qabel għandhom jiġu vvalutati f'konformità mal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali¹¹. Għalhekk, Stat Membru jista' jirrifjuta li jagħti awtorizzazzjoni għal trattament mediku f'pajjiż ieħor tal-UE lill-pazjent, iżda biss jekk tali rifjut ikun meħtieġ u proporzjonat għall-oġġettiv li għandu jintlaħaq, bħaż-żamma tal-kapaċità tat-trattament jew tal-kompetenza medika¹². Barra minn hekk, il-Qorti tal-Ġustizzja ċċarat li l-leġiżlazzjoni nazzjonali li teskludi r-rimborż mingħajr awtorizzazzjoni minn qabel tal-ispejjeż marbuta ma' trattament urġenti li persuna assicurata tkun għamlet fi Stat Membru ieħor ma hijiex konsistenti mal-prinċipju tal-moviment liberu tas-servizzi u mad-Direttiva¹³.

Seba' Stati Membri biss u Stat taż-ŻEE-EFTA wiehed¹⁴ ma għandhom l-ebda sistema ta' awtorizzazzjoni minn qabel fis-seħħ, u b'hekk il-pazjenti jingħataw il-libertà li jagħzlu fornitur tal-kura tas-saħħa barra mill-pajjiż u jitnaqqas il-piż amministrattiv.

Il-pajjiżi l-oħrajn kollha għandhom sistema ta' awtorizzazzjoni minn qabel, primarjament għall-protezzjoni tas-sistemi tal-kura tas-saħħa tagħhom. L-effett tad-Direttiva fuq is-sistemi kien

Jannar tal-2019: deċiżjonijiet ewlenin, disponibbli hawnhekk:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/MT/MEMO_19_462

⁸ Is-Sentenza tat-23 ta' Settembru, *WO*, C-777/18, EU:C:2020:745, il-punt 58 u l-ġurisprudenza ċċitata fiha.

⁹ Il-premessa 38 tad-Direttiva.

¹⁰ Is-Sentenza ċċitata fin-nota f'qiegħ il-paġna 8, il-punt 79.

¹¹ Is-Sentenza tad-29 ta' Ottubru 2020, *A*, C-243/19, EU:C:2020:872, il-punt 83.

¹² *Ibid*, il-punt 85.

¹³ Is-Sentenza ċċitata fin-nota f'qiegħ il-paġna 8, il-punt 85.

¹⁴ Ċipru, iċ-Ċekja, l-Estonja, il-Finlandja, il-Latvja, il-Litwanja, l-Iżvezja u n-Norveġja. In-Netherlands ma introduċewx sistema ta' awtorizzazzjoni minn qabel fil-leġiżlazzjoni nazzjonali tagħhom, iżda fejn il-persuni assicurati taht is-sistema tas-sigurtà soċjali tagħhom għandhom aċċess għall-kura tas-saħħa transkonfinali, jidher li l-awtorizzazzjoni minn qabel hija meħtieġa mill-assiguraturi tas-saħħa.

inċert fiż-żmien tat-traspożizzjoni u l-użu ta' awtorizzazzjoni minn qabel kien mezz sabiex jiġi mmonitorjat dan l-effett¹⁵.

Il-Kummissjoni tibqa' mhassba hafna li s-sistemi nazzjonali ta' awtorizzazzjoni minn qabel iridu jissodisfaw il-kriterji tal-Artikolu 8(2) tad-Direttiva u jikkonformaw mal-prinċipju tal-proporzjonalità. Kif deskritt fit-Taqsima 3 hawn taht, il-mobbiltà tal-pazjenti għadha baxxa hafna u l-impatt tagħha fuq il-baġits nazzjonali tal-kura tas-saħħa huwa marginali, u dan ġeneralment ma jindikax il-htieġa ta' sistemi estensivi ta' awtorizzazzjoni minn qabel għall-protezzjoni tal-ippjanar tal-kura tas-saħħa. Għalhekk, żewġ Stati Membri ddeċidew li jneħħu l-awtorizzazzjoni minn qabel¹⁶.

Meta awtorizzazzjoni minn qabel titqies ġustifikata, il-pazjenti għandhom id-dritt li jkunu jafu liema trattamenti huma soġġetti għal awtorizzazzjoni minn qabel¹⁷. Għal dan il-għan, għandhom jithejjew u jsiru disponibbli għall-pubbliku listi qosra eżawrjenti u ddefiniti sew ta' trattamenti, sabiex il-pazjenti jkunu jistgħu faċilment jidentifikaw ir-regoli applikabbli. Madankollu, il-listi tal-kura tas-saħħa soġġetti għal awtorizzazzjoni minn qabel iwarjaw b'mod sinifikanti minn Stat Membru għal iehor f'dak li għandu x'jaqsam ma' kemm tiġi speċifikata l-kura tas-saħħa.

Is-sejbiet tal-evalwazzjoni jikkonfermaw li l-użu estensiv ta' awtorizzazzjoni minn qabel u n-nuqqas ta' trasparenza dwar l-applikazzjoni tagħha huma ostaklu ewlieni għall-kura tas-saħħa transkonfinali, li jxekkel l-effettività tad-Direttiva għall-benefiċċju tal-pazjenti.

Għalhekk, il-Kummissjoni thegġeg lill-Istati Membri jivvalutaw jekk, 10 snin wara l-adozzjoni tad-Direttiva, l-awtorizzazzjoni minn qabel għadhiex ġustifikata għall-finijiet tad-Direttiva, u jekk il-listi tagħhom ta' kura tas-saħħa soġġetti għal awtorizzazzjoni minn qabel jistgħux jitnaqqsu, mhux l-anqas sabiex tiġi żgurata ċ-ċertezza legali għall-pazjenti u t-trasparenza tas-sistemi ta' awtorizzazzjoni minn qabel.

1.3. Proċeduri amministrattivi

Skont l-Artikolu 7(7), l-Istat Membru jista' jimponi, l-istess kundizzjonijiet, kriterji ta' eliġibbiltà u formalitajiet regolatorji u amministrattivi fuq pazjent li jkun qiegħed ifittex rimborż tal-ispejjeż tal-kura tas-saħħa transkonfinali, li jimponi jekk din il-kura tas-saħħa tingħata fit-territorju tiegħu. Madankollu, l-ebda kundizzjoni, kriterju jew formalità ma tista' tkun diskriminatorja jew tikkostitwixxi ostaklu għall-moviment liberu tal-pazjenti, sakemm ma tkunx iġġustifikata mir-rekwiziti tal-ippjanar.

¹⁵ Ara l-istudju msemmi fin-nota f'qiegħ il-paġna 5.

¹⁶ Ċipru u l-Latvja.

¹⁷ Guiding principles for information provision on prior authorisation systems across Member States, disponibbli hawn: https://ec.europa.eu/health/system/files/2022-02/crossborder_enhancing_implementation_info-provision_en.pdf

Bl-istess mod, l-Artikolu 9(1) jehtieg li l-Istati Membri jiżguraw li l-proċeduri amministrattivi għall-użu tal-kura tas-saħħa transkonfinali jkunu bbażati fuq kriterji oġġettivi u mhux diskriminatorji, li jkunu meħtieġa u proporzjonati għall-oġġettiv li jrid jintlaħaq.

Skont dawn il-prinċipji, il-Kummissjoni thegġeg lill-Istati Membri jivvalutaw jekk il-proċeduri għall-awtorizzazzjoni minn qabel u r-rimborż tal-ispejjeż tal-kura tas-saħħa transkonfinali jistgħux isiru ta' inqas piż għall-pazjenti, sabiex jibbenefikaw bis-shiħ mid-drittijiet tad-Direttiva.

L-evidenza migbura għall-evalwazzjoni tikkonferma li proċeduri amministrattivi ineffiċjenti u sproporzjonati jimminaw id-drittijiet taċ-ċittadini għall-kura tas-saħħa transkonfinali f'xi Stati Membri. Għandha tinghata attenzjoni partikolari għall-iżguraw li l-pazjenti jkunu meħtieġa biss jipprezentaw informazzjoni li jistgħu jaċċessaw faċilment, u li tkun strettament meħtieġa għall-ġestjoni tat-talbiet għal awtorizzazzjoni minn qabel jew għal rimborż f'konformità mad-Direttiva. Il-pazjenti ma għandhomx ikunu meħtieġa mill-assiguraturi tas-saħħa jipprovdu l-ispiża stmata tal-kura tas-saħħa mistennija u lanqas valutazzjoni tat-tabib tal-effettività tat-trattament li jieħdu. Barra minn hekk, l-Istati Membri għandhom jevitaw li jitolbu informazzjoni mingħand il-pazjenti li normalment tinzamm mill-korp tal-assigurazzjoni tas-saħħa li jivvaluta t-talba, bħal hinijiet ta' stennija għal trattament partikolari. Il-pazjent lanqas ma għandu jkun responsabbli biex juri li ma hemm l-ebda raġuni li minhabba fiha tista' tiġi rrifjutata awtorizzazzjoni minn qabel, pereżempju, li jipprovdi evidenza li l-fornitur tal-kura tas-saħħa barra mill-pajjiż ma johloqx thassib serju u speċifiku fir-rigward tal-kwalità tal-kura u s-sikurezza tal-pazjenti.

Fl-aħħar nett, fil-valutazzjoni tal-proporzjonalità tar-rekwiziti amministrattivi, l-Istati Membri għandhom iqisu l-ispejjeż marbuta mas-sottomissjoni ta' talbiet għall-kura tas-saħħa transkonfinali. B'mod partikolari, ir-rekwizit li l-pazjenti jipprovdu traduzzjoni ċċertifikata tad-dokumentazzjoni jista' jirrappreżenta ostaklu sproporzjonat għall-moviment liberu tas-servizzi¹⁸.

1.4. Tariffi għall-pazjenti minn Stati Membri oħrajn

L-Artikolu 4(3) jehtieg li l-Istati Membri josservaw il-prinċipju ta' nondiskriminazzjoni fir-rigward tal-pazjenti minn pajjiżi oħrajn tal-UE. Jinnota wkoll li, f'ċerti ċirkostanzi, l-Istati Membri jistgħu jadottaw miżuri dwar l-aċċess għat-trattament. Madankollu, tali miżuri jridu jkunu ġġustifikati, proporzjonati u meħtieġa u jridu jkunu disponibbli għall-pubbliku minn qabel¹⁹.

L-Istati Membri jistgħu jiddefinixxu t-tariffi għall-għoti tal-kura tas-saħħa fit-territorju tagħhom. Madankollu, skont l-Artikolu 4(4), iridu jiżguraw li l-fornituri tal-kura tas-saħħa japplikaw l-istess skala ta' tariffi lill-pazjenti minn pajjiżi oħrajn tal-UE bħalma jagħmlu għall-pazjenti

¹⁸ Ara l-istudju msemmi fin-nota f'qiegħ il-paġna 5.

¹⁹ Bħala parti mir-rapportar annwali tagħhom skont l-Artikolu 20 tad-Direttiva, id-Danimarka, l-Estonja, ir-Rumanija, l-Iżlanda u r-Renju Unit (l-Ingilterra u Wales) indikaw li dahhlu fis-seħħ tali miżuri.

domestiċi f'sitwazzjoni medika komparabbli. Jekk ma jkun hemm l-ebda prezz komparabbli għall-pazjenti domestiċi²⁰, l-Artikolu 4(4) jobbliga lill-fornituri li jitolbu prezz ikkalkolat skont kriterji oġġettivi u nondiskriminatorji. Madankollu, dawn ir-rekwiziti huma mingħajr preġudizzju għal-leġiżlazzjoni nazzjonali fejn din tippermetti lill-fornituri tal-kura tas-saħħa jstabbilixxu l-prezzijiet huma, sakemm ma jiddiskriminawx kontra pazjenti minn pajjiżi oħrajn tal-UE.

Waqt il-verifika tal-konformità, il-Kummissjoni ma sabitx li l-fornituri tal-kura tas-saħħa qegħdin jstabbilixxu, jew jithallew jstabbilixxu, prezzijiet diskriminatorji għall-pazjenti minn Stati Membri oħrajn, li kieku kien jikkontradixxi l-prinċipji ta' hawn fuq. Madankollu, il-Pjattaforma Fit For Future²¹ tinnota s-sejbiet tar-rapport tal-Kumitat Ewropew tar-Regġuni ²² li skala ta' tariffi mediċi li ntalbu mingħand il-pazjenti ma hijiex disponibbli faċilment fl-Istati Membri kollha. Għalhekk, l-opinjoni tagħha titlob li tittejjeb l-informazzjoni dwar it-tariffi applikabbli għat-trattamenti fl-Istati Membri.

2. Rapporti minn istituzzjonijiet u korpi oħrajn tal-UE

Il-**Parlament Ewropew** analizza n-nuqqasijiet fl-implimentazzjoni tad-Direttiva u kkonkluda²³ li hija meħtieġa l-azzjoni, pereżempju, sabiex jiġu ssimplifikati l-proċeduri amministrattivi u sabiex tittejjeb l-informazzjoni pprovduta mill-punti ta' kuntatt nazzjonali (NCPs) stabbiliti speċifikament għal dan il-għan.

Il-**Qorti Ewropea tal-Awdituri** kkonkludiet²⁴ li l-Kummissjoni kienet immonitorjat sew it-traspożizzjoni tad-Direttiva fil-liġi nazzjonali u l-implimentazzjoni tagħha mill-Istati Membri. Filwaqt li l-azzjonijiet tal-UE tejjbu l-kooperazzjoni bejn l-Istati Membri, l-impatt fuq il-pazjenti kien pjuttost limitat fil-ħin tal-awditjar. Ir-rakkomandazzjonijiet tagħha jitolbu aktar appoġġ għall-punti ta' kuntatt nazzjonali, l-użu ta' skambji transfruntiera ta' *data* dwar is-saħħa, u t-tiżiż tal-azzjonijiet tal-UE fil-qasam tal-mard rari u n-networks ta' referenza Ewropej. Il-Kummissjoni għadha ssegwi dawn ir-rakkomandazzjonijiet.

Il-konkluzjonijiet tal-**Kunsill**²⁵ tennew ir-rapport tal-Qorti tal-Awdituri u heġġew lill-Kummissjoni tappoġġa lill-punti ta' kuntatt nazzjonali sabiex itejbu l-informazzjoni pprovduta

²⁰ Dan jista' jkun il-każ meta l-fornituri pubbliċi/kuntrattati tal-kura tas-saħħa fi Stat Membru li jipprovdi l-kura tas-saħħa lill-persuni assicurati taht is-sistema tal-benefiċċji *in natura* ma jistgħux jaġixxu f'kapacità privata.

²¹ Ara l-opinjoni msemmija fin-nota f'qiegħ il-paġna 4.

²² Il-Kumitat Ewropew tar-Regġuni (2020). Network ta' Centri Reġjonali għar-Revizjoni tal-Implimentazzjoni tal-Politika tal-UE - It-Tielet Konsultazzjoni, dwar il-Kura tas-Saħħa Transkonfinali, disponibbli hawnhekk: <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/report-consultation-03-cross-border-healthcare.pdf>

²³ Ir-Riżoluzzjoni tal-Parlament Ewropew dwar l-implimentazzjoni tad-Direttiva dwar il-Kura tas-Saħħa Transkonfinali, 2018/2108(INI), 12.2.2019.

²⁴ Ir-Rapport Speċjali tal-QEA 7/2019 *Azzjonijiet tal-UE fil-qasam tal-kura tas-saħħa transkonfinali: ambizzjonijiet sinifikanti, iżda tenħtieġ ġestjoni aħjar*, 4.6.2019.

²⁵ Il-Konkluzjonijiet tal-Kunsill b'reazzjoni għar-Rapport Speċjali tal-QEA 7/2019, 12913/19 FIN, 23.10.2019.

lill-pazjenti dwar id-drittijiet tagħhom għall-kura tas-saħħa transkonfinali, inkluża informazzjoni dwar in-networks ta' referenza Ewropej.

Il-Kumitat Ewropew tar-Regjuni appoġġa²⁶ l-użu ta' awtorizzazzjoni minn qabel fejn mehtieg sabiex jiġu protetti s-sistemi tas-saħħa, u ppromwova l-użu ta' notifika minn qabel sabiex il-pazjenti jingħataw ċarezza dwar l-ispejjeż tal-kura tas-saħħa tagħhom u sabiex l-awtoritajiet jingħataw appoġġ biex jikkonformaw mal-obbligi tagħhom skont id-Direttiva.

3. *Data* dwar il-mobbiltà tal-pazjenti

Skont l-Artikolu 20 tad-Direttiva, l-Istati Membri huma mitluba jikkontribwixxu għar-rapporti tal-Kummissjoni dwar il-mobbiltà tal-pazjenti billi jipprovdu l-informazzjoni dwar il-punti ta' kuntatt nazzjonali, dwar il-limitazzjonijiet għall-flussi tal-pazjenti, dwar il-kura tas-saħħa b'awtorizzazzjoni minn qabel jew mingħajr awtorizzazzjoni minn qabel, dwar it-talbiet għall-informazzjoni dwar il-kura tas-saħħa, dwar ir-rimborzi li saru u r-raġunijiet li għalihom kien hemm rimborż tal-kura tas-saħħa jew le.

Dan ir-rapport jagħti harsa ġenerali ta' livell għoli lejn id-*data* li waslet għall-perjodu ta' tliet snin bejn l-2018 u l-2020 u jinkludi d-*data* għall-2016 u l-2017 għal skopijiet ta' tqabbil. L-għadd ta' Stati Membri²⁷ u ta' Stati taż-ŻEE-EFTA li pprovdew id-*data* ma huwiex l-istess f'kull sena ta' referenza. Barra minn hekk, hafna pajjiżi setgħu jipprovdu biss informazzjoni limitata. F'xi pajjiżi, lanqas ma kien possibbli li tiġi sseparata d-*data* għall-kura tas-saħħa transkonfinali skont id-Direttiva u r-Regolament minn skemi paralleli oħrajn²⁸.

3.1. *Numri tal-mobbiltà tal-pazjenti*

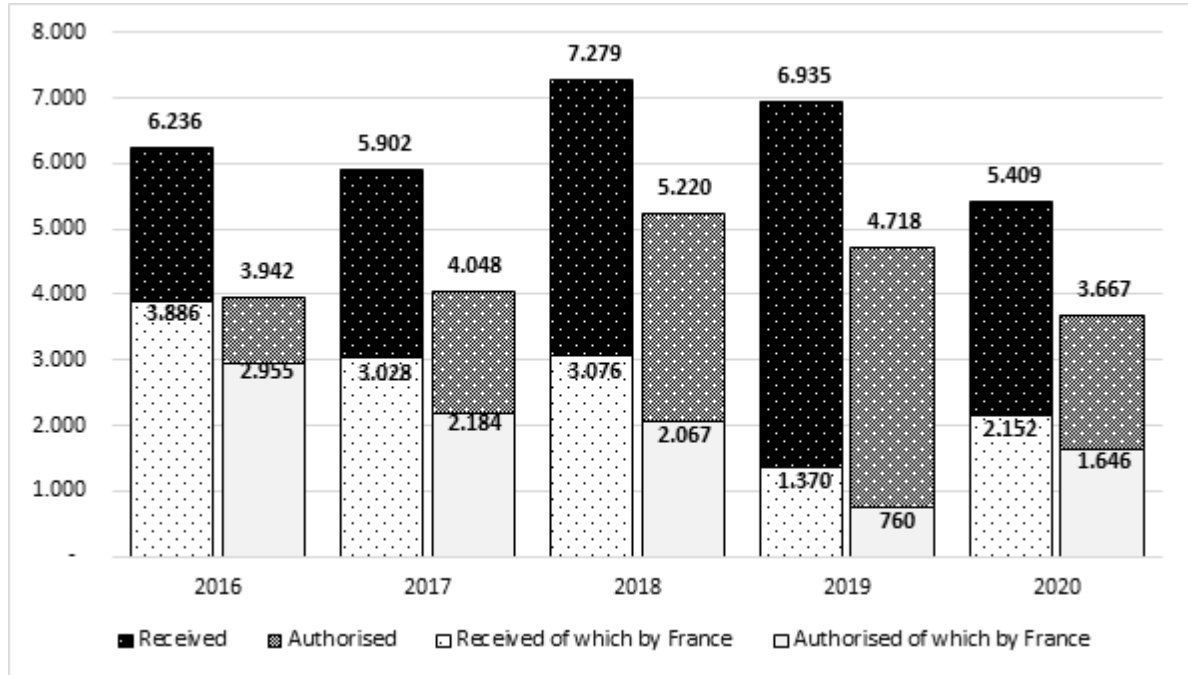
Id-*data* aggregata rrapportata, dwar l-għadd ta' talbiet għall-awtorizzazzjoni minn qabel u ta' talbiet għal rimborż mingħajr awtorizzazzjoni minn qabel, turi li l-mobbiltà tal-pazjenti skont id-Direttiva għadha baxxa hafna, bi tnaqqis sinifikanti fl-2020 minhabba l-pandemija tal-COVID-19 u r-restrizzjonijiet fuq il-moviment liberu (ara l-Illustrazzjoni 1 għall-kura tas-saħħa soġġetta għal awtorizzazzjoni minn qabel).

²⁶ L-Opinjoni tal-ECR L-implimentazzjoni u l-perspettivi futuri għall-kura tas-saħħa transkonfinali, CDR 4597/2019, 14.10.2020.

²⁷ Peress li d-Direttiva baqgħet tapplika għar-Renju Unit matul il-perjodu ta' tranżizzjoni sal-31 ta' Diċembru 2020, dan ir-rapport jinkludi d-*data* tar-Renju Unit.

²⁸ Dan huwa partikolarment il-każ għal Franza, li tirrapporta użu relattivament kbir tal-mobbiltà tal-pazjenti. Fid-dawl ta' dan, in-numri ta' Franza huma enfasizzati speċifikament fl-Illustrazzjonijiet 1 u 2.

Illustrazzjoni 1 L-għadd ta' talbiet għal awtorizzazzjoni minn qabel li waslu u li ngħataw għall-pajjiżi kollha li pprovdew id-*data*, bejn l-2016 u l-2020

It-totali għal awtorizzazzjonijiet minn qabel, minbarra fir-Renju Unit, huma kif ġej: fis-sena ta' referenza tal-**2016**, waslu 6 009 talba, u ngħataw 3 822; fl-**2017**, waslu 5 471 talba, u ngħataw 3 727; fl-**2018**, waslu 6 301, u ngħataw 4 447; fl-**2019**, waslu 5 352, u ngħataw 3 291; u fl-**2020**, waslu 5 218, u ngħataw 3 542.

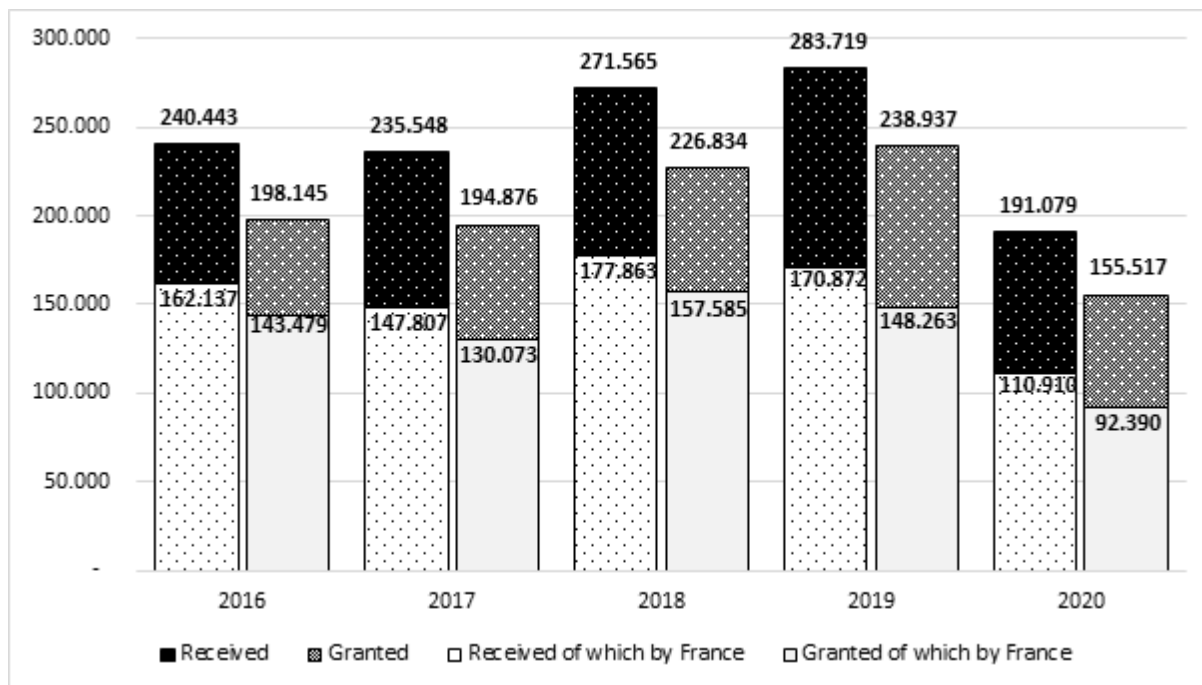
Sors Kwestjonarji dwar id-Direttiva 2011/24/UE li tirrapporta dwar il-mobbiltà tal-pazjenti

Fil-pajjiżi li pprovdew id-*data* għas-snin ta' referenza kollha bejn l-2016 u l-2020²⁹, l-għadd ta' talbiet għal awtorizzazzjoni minn qabel li waslu u li ngħataw lahaq l-ogħla livell fl-2018. Kien hemm zieda fl-għadd ta' talbiet li waslu matul dan il-perjodu, b'mod partikolari fl-Irlanda, fil-Lussemburgu u fis-Slovakkja. Madankollu, għall-biċċa l-kbira tal-pajjiżi, l-għadd ta' talbiet li waslu u li ngħataw naqas tul is-snin. Dan kien il-każ b'mod speċjali fil-Belġju, fil-Bulgarija, fl-Italja u fil-Polonja.

L-għadd ta' talbiet għal rimborż mingħajr awtorizzazzjoni minn qabel huwa notevolment ogħla mill-għadd ta' talbiet għal awtorizzazzjoni minn qabel (l-Illustrazzjoni 2).

²⁹ Dan jikkoncerna 15-il Stat Membru u r-Renju Unit.

Illustrazzjoni 2L-ghadd ta' talbiet għal rimborż mingħajr awtorizzazzjoni minn qabel li waslu u li ngħataw għall-pajjiżi kollha li pprovdew id-*data*, bejn l-2016 u l-2020

It-totali minbarra fir-Renju Unit huma kif ġej: fis-sena ta' referenza tal-**2016**, waslu 238 680 talba għal rimborż u ngħataw 197 152; fl-**2017**, waslu 233 508 talbiet u ngħataw 193 803; fl-**2018**, waslu 269 006, u ngħataw 225 186; fl-**2019**, waslu 280 594, u ngħataw 236 891; u fl-**2020**, waslu 188 013, u ngħataw 153 960.

Sors Kwestjonarji dwar id-Direttiva 2011/24/UE li rrapportaw dwar il-mobbiltà tal-pazjenti

F'dawk il-pajjiżi li pprovdew id-*data* għas-snin ta' referenza kollha bejn l-2016 u l-2020³⁰, l-ghadd ta' talbiet għal rimborż li waslu u li ngħataw ukoll laħaq l-ogħla livell fl-2018 qabel ma naqas fl-2019 u fl-2020. Fil-biċċa l-kbira ta' dawn il-pajjiżi, kien hemm tnaqqis fil-mobbiltà tal-pazjenti fil-perjodu bejn l-2016 u l-2020. Madankollu, xi pajjiżi, b'mod partikolari ċ-Ċekja, l-Irlanda, is-Slovakkja u r-Renju Unit, raw żieda fl-ghadd ta' talbiet għal rimborż li waslu.

3.2. Implikazzjonijiet finanzjarji tal-mobbiltà tal-pazjenti

Bejn l-2018 u l-2020, l-ammont totali rimborżat irrapportat kien ta' EUR 243 miljun (EUR 73,4 miljun fl-2018, EUR 92,1 miljun fl-2019 u EUR 77,5 miljun fl-2020³¹).

³⁰ Dan jikkonċerna l-17-il Stat Membru, ir-Renju Unit u n-Norveġja.

³¹ It-totali eskluż ir-Renju Unit ammontaw għal EUR 65,7 miljun fl-2018, EUR 82,3 miljun fl-2019 u EUR 74,9 miljun fl-2020.

F'dawk il-pajjizi li setgħu jipprovdu *data* fis-snin ta' referenza rilevanti kollha għall-kura tas-saħħa b'awtorizzazzjoni minn qabel u mingħajr awtorizzazzjoni minn qabel³², l-ammonti totali rimborżati żdiedu kull sena mill-2016 sal-2019, segwiti minn tnaqqis sinifikanti fl-2020.

Fl-2019³³, għall-Istati Membri tal-EU-28, tan-nefqa totali tal-gvern ta' EUR 7,5 triljun, madwar EUR 1,2 triljun marru għas-saħħa. F'dawk il-pajjizi li setgħu jipprovdu informazzjoni dwar l-ammont globali rimborżat għall-kura tas-saħħa b'awtorizzazzjoni minn qabel u mingħajrha fl-2019, in-nefqa totali fuq il-kura tas-saħħa ammontat għal EUR 882 biljun. Għalhekk, is-sehem tal-ammont rimborżat skont id-Direttiva tan-nefqa totali tal-gvern fuq il-kura tas-saħħa ammonta għal 0,01 % (= EUR 92,1 miljun/EUR 882 biljun).

Il-kura tas-saħħa transkonfinali b'mod generali għadha limitata ħafna³⁴ u l-impatt fuq il-baġits nazzjonali għall-kura tas-saħħa li jirrizulta minn pazjenti li jixtiequ jaċċessaw kura tas-saħħa transkonfinali skont id-Direttiva jidher marginali. Dan jgħodd għall-pajjizi kollha, irrispettivament minn jekk stabbilewx l-awtorizzazzjoni minn qabel jew le.

3.3. Direzzjoni tal-mobbiltà tal-pazjenti

Meta wiehed iħares lejn il-flussi tal-pazjenti, ix-xejriet ma nbidlux b'mod sinifikanti matul il-perjodu bejn l-2018 u l-2020. Il-maġġoranza tal-mobbiltà tal-pazjenti għadha sseħħ primarjament bejn il-pajjizi ġirien. Dan jissuggerixxi li l-pazjenti jippreferu jirċievu kura tas-saħħa viċin id-dar tagħhom jekk ikun possibbli, u li jekk jagħzlu li jivvjaġġaw, jippreferu jivvjaġġaw lejn pajjiż ġar. Intlaħqet konklużjoni simili dwar il-kura tas-saħħa transkonfinali skont ir-Regolament³⁵.

L-ogħla flussi ta' pazjenti li jivvjaġġaw barra mill-pajjiż wara li rċeview awtorizzazzjoni minn qabel mill-assiguratur tas-saħħa tagħhom kienu mill-Irlanda lejn ir-Renju Unit, minn Franza lejn il-Ġermanja, u minn Franza lejn Spanja fl-2018, mill-Irlanda lejn ir-Renju Unit, mir-Renju Unit lejn l-Irlanda, u mill-Lussemburgu lejn il-Ġermanja fl-2019 u, fl-2020, mill-Irlanda lejn ir-Renju Unit, minn Franza lejn Spanja, u minn Franza lejn il-Ġermanja.

L-ogħla flussi ta' pazjenti li qegħdin ifittxu kura tas-saħħa mingħajr awtorizzazzjoni minn qabel kienu minn Franza lejn il-Portugall, il-Belġju u Spanja. L-ogħla flussi li jmiss huma mid-Danimarka lejn il-Ġermanja, mill-Polonja lejn iċ-Ċekja, mill-Iżvezja u n-Norveġja lejn Spanja. Dawn iż-żewġ flussi tal-aħħar juru xejra viżibbli ta' pazjenti mill-istati Nordiċi li użaw servizzi tal-kura tas-saħħa transkonfinali fi Spanja.

³² Dan jikkonċerna 17-il Stat Membru, ir-Renju Unit u n-Norveġja.

³³ Eurostat [[GOV_10A_EXP](#)]. Għalkemm id-*data* għall-2020 hija diġà disponibbli fiż-żmien tal-pubblikazzjoni ta' dan ir-rapport, din ma tinkludix id-*data* tar-Renju Unit.

³⁴ Il-kura tas-saħħa transkonfinali skont ir-Regolament kienet tammonta għal madwar 0,3 % sa 0,4 % tal-infiq totali fuq il-kura tas-saħħa fl-2019 u fl-2020 (Il-kura tas-saħħa transkonfinali fl-UE taht il-koordinazzjoni tas-sigurtà soċjali – Sena ta' referenza tal-2019 u Sena ta' referenza tal-2020, disponibbli hawnhekk: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23780&langId=mt> u https://ec.europa.eu/social/main.jsp?pager.offset=5&advSearchKey=ssc_statsreport2021&mode=advancedSubmit&catId=22&doc_submit=&policyArea=0&policyAreaSub=0&country=0&year=0&langId=mt).

³⁵ *Ibid.*

Huwa interessanti li wiehed jinnota li xi pajjiżi jawtorizzaw aktar minn 90 % tat-talbiet għal awtorizzazzjoni minn qabel għat-trattament f'pajjiż speċifiku, eż. l-Irlanda għat-trattament fir-Renju Unit, is-Slovakkja għat-trattament fiċ-Ċekja, il-Bulgarija għal Franza, u l-Awstrija għall-Ġermanja. Bl-istess mod, għall-kura tas-saħħa mhux soġġetta għal awtorizzazzjoni minn qabel, sehem għoli ta' talbiet għal rimborż huwa relatat ma' pajjiż speċifiku wiehed ta' trattament, eż. l-Irlanda għat-trattament fir-Renju Unit, il-Polonja għat-trattament fir-Repubblika Ċeka, u l-Finlandja għat-trattament fl-Estonja.

4. Informazzjoni lill-pazjenti

Il-punti ta' kuntatt nazzjonali (NCPs) għandhom rwol essenzjali biex jgħinu lill-pazjenti jagħmlu użu mid-drittijiet tagħhom għall-kura tas-saħħa transkonfinali skont id-Direttiva u r-Regolament. Kif uriet l-evalwazzjoni, in-nies spiss isibuha diffiċli li jibu l-informazzjoni u jifhmu r-regoli li japplikaw. Filwaqt li kien hemm titjib gradwali fl-informazzjoni lill-pazjenti, għad hemm lakuni kbar f'termini tad-disponibbiltà, il-kompletezza u ċ-ċarezza tal-informazzjoni u f'termini ta' aċċessibbiltà għall-persuni b'diżabbiltà. Barra minn hekk, l-informazzjoni dwar in-networks ta' referenza Ewropej (NRE) u l-mard rari hija pprovduta biss minn 14-il punt ta' kuntatt nazzjonali. L-evalwazzjoni żvelat dan bħala tħassib ewlieni għall-organizzazzjonijiet tal-pazjenti, u għall-Forum Ewropew dwar id-Diżabbiltà.

Sabiex tindirizza dan, u b'kooperazzjoni mal-Istati Membri, fl-2018, il-Kummissjoni holqot Principji ta' Gwida għall-prattika tal-punti ta' kuntatt nazzjonali³⁶. Dawn huma mfassla biex jassistu lill-punti ta' kuntatt nazzjonali fil-kompitu tagħhom ta' kuljum li jipprovdu informazzjoni ċara, preċiża u ta' kwalità għolja dwar l-aspetti ewlenin tal-kura tas-saħħa transkonfinali. L-aktar haġa importanti hija li l-informazzjoni dejjem trid tkun orjentata lejn il-pazjent. L-evalwazzjoni sabet li s-siti web tal-punti ta' kuntatt nazzjonali mhux dejjem ikunu aċċessibbli b'mod diġitali għall-pazjenti b'diżabbiltà, kif meħtieġ skont id-Direttiva dwar l-Aċċessibbiltà għall-Web³⁷, u li biss 30 % tas-siti web jipprovdu informazzjoni dwar l-aċċessibbiltà fiżika tal-facilitajiet tal-kura tas-saħħa³⁸. Skont il-principju tal-inklużjoni, il-punti ta' kuntatt nazzjonali huma mistiedna jirrikonoxxu u jappoġġaw id-dritt ta' persuni b'diżabbiltà li jkollhom aċċess ugwali għall-informazzjoni dwar il-kura tas-saħħa f'pajjiżi oħrajn tal-UE, kif meħtieġ skont l-Artikolu 6(5) tad-Direttiva.

Fl-2021, l-Istati Membri approvaw Principji ta' gwida addizzjonali għall-għoti ta' informazzjoni dwar sistemi ta' awtorizzazzjoni minn qabel³⁹. Dan huwa maħsub, fost l-oħrajn, sabiex

³⁶ https://ec.europa.eu/health/system/files/2019-12/2019_ncptoolbox_ncp_guiding_principles_crossborder_en_0.pdf

³⁷ Id-Direttiva (UE) 2016/2102 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-26 ta' Ottubru 2016 dwar l-aċċessibbiltà tas-siti elettronici u tal-applikazzjonijiet mobbli tal-korpi tas-settur pubbliku (ĠU L 327, 2.12.2016, p. 1).

³⁸ Forum Ewropew dwar id-Diżabbiltà (2021), *Aċċess għall-kura tas-saħħa transkonfinali minn pazjenti b'diżabbiltà fl-Unjoni Ewropea*, disponibbli hawnhekk: https://www.edf-feph.org/content/uploads/2019/08/EDF-report_on_health_revised-accessible.pdf.

³⁹ Imsemmija fin-nota f'qiegħ il-paġna 17.

jiggarantixxi li l-pazjenti jingħataw informazzjoni ċara u sħiħa dwar id-drittijiet tagħhom għal kura tas-saħħa transkonfinali soġġetta għal awtorizzazzjoni minn qabel.

Is-Sett ta' Għodod multilingwi għall-Kura tas-Saħħa Transkonfinali tal-Kummissjoni⁴⁰, li jinkludi Manwal għall-Pazjenti, għandu l-għan li jgħin lill-pazjenti jinnavigaw il-mogħdijiet diversi għall-kura tas-saħħa transkonfinali. Il-biċċa l-kbira tal-punti ta' kuntatt nazzjonali tellgħu l-Manwal għall-Pazjenti fuq is-siti web tagħhom u oħrajn huma mhegġa jagħmlu dan. Il-Gateway Digitali Unika tal-UE tista' tgħin lin-nies li jkunu qegħdin ifittxu assistenza medika sabiex jingħaqdu mal-punti ta' kuntatt nazzjonali permezz tal-Portal tal-Ewropa Tiegħek⁴¹.

5. Kooperazzjoni bejn is-sistemi tas-saħħa

5.1. Ir-rikonoxximent tal-preskrizzjonijiet mediċi

Skont l-Artikolu 11(1) tad-Direttiva, l-Istati Membri, taħt ċerti kundizzjonijiet, iridu jiżguraw li l-preskrizzjonijiet għal prodotti mediċinali jew għal apparati mediċi maħruġa fi Stat Membru ieħor għal pazjent partikolari jkunu jistgħu jinħarġu fit-territorju tagħhom. Id-Direttiva ta' Implimentazzjoni 2012/52/UE⁴² tagħti effett lill-prinċipju ta' rikonoxximent reċiproku tal-preskrizzjonijiet mediċi. Il-Qorti tal-Gustizzja ċċarat li d-Direttiva (2011/24/UE) ma teħtieġ li spiżerija tirrikonoxxi formoli tal-ordnijiet maħruġa minn professjonist tas-saħħa fi Stat Membru ieħor li ma fihomx l-isem tal-pazjent ikkonċernat⁴³.

L-evalwazzjoni sabet li, filwaqt li r-rikonoxximent tal-preskrizzjonijiet mediċi tjiem b'mod konsiderevoli, il-pazjenti għadhom jiffaċċaw il-problemi fir-rigward tar-rikonoxximent tal-preskrizzjonijiet f'pajjiż ieħor tal-UE, l-aktar minħabba problemi fil-verifika tal-awtentiċità u l-lingwa.

5.2. Networks ta' referenza Ewropej

I⁴⁴n-networks Ewropej ta' referenza huma networks transfruntiera virtwali u volontarji, li jlaqqgħu flimkien fornituri tal-kura tas-saħħa speċjalizzati hafna madwar l-Ewropa sabiex jgħinu fid-dijanjozi u fit-trattament ta' pazjenti li jbatu minn mard kumpless rari jew bi prevalenza baxxa li jeħtieġ kura tas-saħħa speċjalizzata hafna u koncentrazzjoni ta' għarfien u riżorsi. Dawn jaġixxu ta' punti fokali ewlenin għall-generazzjoni u t-tixrid tal-għarfien, għat-taħriġ

⁴⁰ https://ec.europa.eu/health/cross-border-healthcare/toolbox-cross-border-healthcare_mt

⁴¹ https://europa.eu/youreurope/index_mt.htm

⁴² Id-Direttiva ta' Implimentazzjoni tal-Kummissjoni 2012/52/UE tal-20 ta' Diċembru 2012 li tistabbilixxi miżuri li jiffaċilitaw ir-rikonoxximent ta' preskrizzjonijiet mediċi maħruġa fi Stat Membru ieħor (GU L 356, 22.12.2012, p. 68).

⁴³ Is-Sentenza tat-18 ta' Settembru 2019, *VIPA*, C-222/18, EU:C:2019:751, il-punt 47.

⁴⁴ https://ec.europa.eu/health/european-reference-networks/networks_mt

professionali fil-qasam tas-saħħa, u għall-edukazzjoni u għar-riċerka fil-qasam ta' mard kumpless rari jew bi prevalenza baxxa.

Immedija fl-2017, 24 network ta' referenza Ewropew issa qegħdin jaħdmu fuq firxa wiesgħa ta' kwistjonijiet tematiċi inklużi il-kanċers rari. Minn dak iż-żmien, espandew b'mod sinifikanti, u b'hekk saħħew il-kapaċità tal-UE li tipprovdli l-aħjar għarfien espert u għarfien li jsalva l-hajja tal-pazjenti b'mard kumpless rari u bi prevalenza baxxa. Mill-1 ta' Jannar 2022, 620 membru ġdid daħlu fin-network li għab l-għadd totali tal-membri tan-networks Ewropej ta' referenza għall-1 466 u li estenda l-kopertura ġeografika tiegħu għas-27 Stat Membru u għan-Norveġja. Sa tmiem l-2020, in-networks Ewropej ta' referenza kienu jinkludu wkoll 289 sieheb affiljat (228 ċentru nazzjonali assoċjat flimkien ma' 61 ċentru li jappartjenu għal erba' ċentri nazzjonali ta' koordinazzjoni). L-erba' networks Ewropej ta' referenza tal-kanċer rari se jkollhom rwol importanti fil-Pjan tal-Ewropa sabiex jingheleb il-kanċer⁴⁵ u fil-Missjoni dwar il-kanċer tal-UE⁴⁶ li jingħaqdu man-Network futur ta' Ċentri Nazzjonali Komprensivi tal-Kanċer.

F'Novembru tal-2017, is-Sistema ta' Ġestjoni Klinika tal-Pazjenti ffinanzjata mill-Kummissjoni⁴⁷ saret operazzjonali. Din il-pjattaforma ddedikata għall-IT tappoġġa l-gruppi virtwali ta' esperti ta' professjonisti tas-saħħa tan-networks Ewropej ta' referenza, minn ċentri diversi ta' għarfien espert madwar l-UE, li jiltaqgħu biex ipartu l-għarfien espert tagħhom għad-dijanjozi u t-trattament ta' pazjenti b'mard kumpless rari u bi prevalenza baxxa. Sa Ġunju tal-2021, kienu nholqu kwazi 2 000 bord ta' esperti, u l-għadd tagħhom qed jizdied b'mod kostanti. Il-Kummissjoni qiegħda taħdem fuq verżjoni mtejbja tas-sistema sabiex ittejjeb il-funzjonament tagħha.

Sabiex tiffaċilita l-iskambju ta' informazzjoni dwar il-pazjenti b'mard rari u sabiex tappoġġa lin-networks Ewropej ta' referenza fil-ġbir u fit-tpartit tal-informazzjoni, il-Kummissjoni stabbiliet ukoll il-Pjattaforma Ewropea tar-Registrazzjoni tal-Mard Rari (il-Pjattaforma tal-UE MR)⁴⁸ fl-2019.

Il-Kummissjoni pprovdiet appoġġ konsiderevoli lin-networks Ewropej ta' referenza permezz tat-Tielet Programm tas-Saħħa tal-UE u, mill-2021, bil-programm l-UE għas-Saħħa. Dawn jinkludu firxa wiesgħa ta' attivitajiet, bħall-iżvilupp ta' linji gwida dwar il-prattika klinika tan-networks Ewropej ta' referenza u għodod ta' appoġġ għad-deċiżjonijiet kliniċi, l-iżvilupp u l-manutenzjoni tar-registri tal-pazjenti tan-networks Ewropej ta' referenza sabiex jiġi ffaċilitat il-forniment tal-kura, programm ta' mobbiltà u skambju għal żmien qasir għall-professjonisti tas-saħħa tan-networks Ewropej ta' referenza, u l-valutazzjoni, il-monitoraġġ u l-evalwazzjoni tan-networks Ewropej ta' referenza⁴⁹. L-attivitajiet ta' riċerka klinika tan-networks Ewropej ta' referenza huma kofinanzjati taħt il-programmi ta' riċerka u innovazzjoni tal-UE. B'finanzjament minn

⁴⁵ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-of-life/european-health-union/cancer-plan-europe_mt

⁴⁶ https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/cancer_mt

⁴⁷ <https://cpms.ern-net.eu/login/>

⁴⁸ https://eu-rd-platform.jrc.ec.europa.eu/_mt

⁴⁹ <https://www.nivel.nl/en/project-amequis-2020-ongoing>

Orizzont 2020, in-networks Ewropej ta' referenza huma benefiċjarji ewlenin tal-Programm Kongunt Ewropew dwar il-Mard Rari⁵⁰ u tal-proġett ERICA⁵¹, li se jgħid li pjattaforma li tintegra l-kapaċità kollha tar-riċerka u l-innovazzjoni tan-networks Ewropej ta' referenza li ttejjeb l-aċċess għat-terapiji.

5.3. e-Saħħa

In-Network tal-e-Saħħa, stabbilit skont l-Artikolu 14 tad-Direttiva, huwa network volontarju magħmul minn awtoritajiet nazzjonali responsabbli għall-e-Saħħa. Dan jaħdem lejn applikazzjonijiet interoperabbli u kontinwità mtejba tal-kura u aċċess għaliha.

Il-Kummissjoni adottat proposta legiżlattiva dwar l-Ispazju Ewropew tad-*Data* dwar is-Saħħa⁵², bbażata fuq evalwazzjoni separata tal-Artikolu 14. L-evalwazzjoni tikkonkludi li l-effettività u l-effiċjenza tan-Network tal-e-Saħħa kienu limitati, l-aktar minhabba n-natura volontarja tal-kollaborazzjoni. Mill-2018, l-attivitajiet tiegħu ffokaw fuq iż-żieda tal-użu u l-iskambju ta' *data* dwar is-saħħa għall-provvista u l-kontinwità tal-kura u l-istabbiliment tal-infrastruttura MyHealth@EU. L-għadd ta' Stati Membri konnessi mal-MyHealth@EU qiegħed jiżdied u l-biċċa l-kbira tal-Istati Membri huma mistennija jimplementaw il-pjattaforma MyHealth@EU sal-2025. S'issa, għaxar Stati Membri huma konnessi permezz ta' punti ta' kuntatt nazzjonali għall-e-Saħħa u bdew jiskambjaw sommarji tal-pazjenti u preskrizzjonijiet mediċi elettronici biex jiżguraw il-kontinwità tal-kura għall-pazjenti transfruntiera. Qiegħed jiżdied l-appoġġ għal kontenut addizzjonali ta' *data* mal-infrastruttura MyHealth@EU, inklużi r-risultati tat-testijiet fil-laboratorju, ir-rapporti dwar il-ħruġ mill-isptar u l-immagnijiet mediċi.

Wara t-tifqigha tal-pandemija tal-COVID-19 fl-2020, in-Network tal-e-Saħħa ta prijorità lill-kriżi tas-saħħa pubblika. Dan għen sabiex jiġu żviluppanti u implimentati malajr żewġ inizjattivi importanti għall-protezzjoni tas-saħħa pubblika u sabiex jiġi żgurat il-moviment liberu tal-persuni: l-interoperabbiltà fil-livell tal-UE ta' apps ta' traċċar u tat-twissija tal-kuntatti, u Ċertifikat COVID Diġitali tal-UE⁵³.

5.4. Valutazzjoni tat-teknoloġija tas-saħħa

⁵⁰ <https://www.ejprarediseases.org/>

⁵¹ <https://erica-rd.eu/>

⁵² Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-Ispazju Ewropew tad-*Data* dwar is-Saħħa, COM (2022) 197 final.

⁵³ Ir-Regolament (UE) 2021/953 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-14 ta' Ġunju 2021 dwar qafas għall-ħruġ, għall-verifika u għall-aċċettazzjoni ta' ċertifikati COVID-19 interoperabbli tat-tilqim, tat-testijiet u tal-fejtan (Ċertifikat COVID Diġitali tal-UE) għall-faċilitazzjoni tal-moviment liberu waqt il-pandemija tal-COVID-19 (ĠU L 211, 15.6.2021, p. 1).

Fit-18 ta' Ottubru 2021, il-Kummissjoni ppubblikat l-ewwel rapport dwar l-implimentazzjoni tas-sistema ta' Ċertifikat COVID Diġitali tal-UE COM(2021) 649 final.

L-Artikolu 15 ipprova bażi ġuridika għall-promozzjoni tal-kooperazzjoni Ewropea fil-valutazzjoni tat-teknoloġija tas-saħħa (HTA), parti importanti mit-teħid ta' deċiżjonijiet dwar is-saħħa bbażat fuq l-evidenza. Fil-31 ta' Jannar 2018, il-Kummissjoni adottat proposta għal Regolament dwar l-HTA bil-għan li tissaħħaħ il-kooperazzjoni Ewropea f'dan il-qasam u li ssir sostenibbli⁵⁴. Ir-Regolament il-ġdid ġie adottat fil-15 ta' Diċembru 2021 u daħal fis-seħħ fit-12 ta' Jannar 2022⁵⁵. Dan hassar l-Artikolu 15 tad-Direttiva. B'mod parallel man-negozjati dwar il-proposta tal-Kummissjoni, l-attivitajiet tan-network tal-HTA komplew u ġew ikkomplementati bil-hidma teknika tal-Azzjoni Kongunta 3 tal-EU netHTA⁵⁶. Fil-bidu tal-pandemija tal-COVID-19 fl-2020, l-Azzjoni Kongunta 3 tal-EU netHTA żviluppat u ppubblikat ir-“rieżamijiet kollaborattivi kontinwi” tagħha għal diversi terapiji farmaċewtiċi u mhux farmaċewtiċi għall-COVID-19.

5.5. Kooperazzjoni transfruntiera u reġjonali

Id-Direttiva teħtieġ li l-Istati Membri jipprovdu assistenza reċiproka u jiffaċilitaw il-kooperazzjoni fil-kura tas-saħħa transkonfinali bejn il-pajjiżi ġirien u li l-Kummissjoni għandha thegġeġ lill-Istati Membri li jikkooperaw ma' xulxin.

L-UE tappoġġa l-kooperazzjoni u l-integrazzjoni tas-sistemi tas-saħħa fir-reġjuni tal-fruntiera permezz tal-programm tagħha Interreg. Dan aġixxa ta' katalizzatur għal għadd ta' sħubijiet reġjonali fil-kura tas-saħħa sabiex jittejjeb l-aċċess lokali għall-kura u wassal ukoll għal faċilitajiet u servizzi kongunti. Madankollu, il-proċeduri kumplessi ta' fatturazzjoni u rimborż għas-servizzi tal-kura tas-saħħa fis-sistemi tas-saħħa diversii għadhom problema. Dan jista' jaffettwa b'mod sinifikanti l-benesseri tan-nies li jgħixu f'reġjuni tal-fruntieri fejn jgħixu aktar minn 40 % tal-popolazzjoni tal-UE. L-evalwazzjoni sabet xi evidenza li d-Direttiva tipprovdi strument addizzjonali biex tiffaċilita l-kura tas-saħħa fir-reġjuni tal-fruntiera peress li awtorizzazzjoni minn qabel għall-kura tas-saħħa transkonfinali ma hijiex meħtieġa għal trattamenti ta' rutina ta' outpatient. L-Assoċjazzjoni ta' Reġjuni mal-Fruntieri Ewropej ikkonkludiet li l-mekkanizmu ta' rimborż skont id-Direttiva normalment ma huwiex l-għażla ppreferuta, peress li l-hlas bil-quddiem tal-ispejjeż tal-kura tas-saħħa transkonfinali jaġixxi bħala diżinċentiv⁵⁷.

Diversi ftehimiet reġjonali fil-kura tas-saħħa joffru mudelli ta' kooperazzjoni sabiex jinghelbu l-ostakli finanzjarji u amministrattivi⁵⁸. Manwal faċli għall-utent għall-pazjenti⁵⁹ żviluppat mir-reġjun tar-Renu ta' Fuq iservi ta' mudell ta' Prattika tajba għall-kooperazzjoni bejn il-punti ta'

⁵⁴ COM(2018)51 final.

⁵⁵ Ir-Regolament (UE) 2021/2282 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-15 ta' Diċembru 2021 dwar il-valutazzjoni tat-teknoloġija tas-saħħa u li jemenda d-Direttiva 2011/24/UE (ĠU L 458, 22.12.2021, p. 1).

⁵⁶ <https://www.eunetha.eu/>

⁵⁷ AEBR (2021), *Cross-border patient mobility in selected EU regions*, disponibbli hawnhekk: https://ec.europa.eu/health/publications/cross-border-patient-mobility-selected-eu-regions_en

⁵⁸ C(2020) 2153 final.

⁵⁹ <https://www.trisan.org/fr/outils/guide-de-mobilite-des-patients>

kuntatt nazzjonali u l-assiguraturi tas-saħħa biex jipprovdu informazzjoni ċara li tissodisfa l-htigijiet speċifiċi tal-pazjent.

Il-pandemija tal-COVID-19 ziedet l-importanza tal-kooperazzjoni reġjonali transfruntiera. Diversi reġjuni tal-UE kellhom rwol kruċjali matul il-kriżi tal-COVID-19 billi pprovdew aktar minn 300 post ta' kura intensiva u trattament biex iserrħu sptarjiet mgħobbija żżejjed f'pajjiżi oħra. Il-Linji Gwida tal-Kummissjoni dwar l-Assistenza ta' Emergenza tal-UE fil-Kooperazzjoni Transkonfinali fil-Kura tas-Saħħa stabbilew mekkanizmu ta' koordinazzjoni madwar l-UE u ġibdu l-attenzjoni għad-drittijiet tal-pazjenti għar-rimborż, għat-trasferiment ta' rekords mediċi, il-kontinwità tal-kura, u r-rikonoxximent tal-preskrizzjonijiet meta jirċievu kura tas-saħħa barra minn pajjiżhom. L-evalwazzjoni sabet li d-Direttiva tista' tgħin biex jitnaqqas l-għadd kbir ta' kazijiet pendenti ta' trattament mhux urgenti ta' rutina posposti li rriżultaw mill-pandemija tal-COVID-19 meta jista' jkun hemm kapaċità żejda għall-kura tas-saħħa f'pajjiżi oħra.

6. Sejbiet tal-evalwazzjoni

Id-Direttiva kienet moderatament effettiva fit-twettiq tal-oġġettivi tagħha li tiffacilita l-aċċess għal kura tas-saħħa sikura u ta' kwalità għolja f'pajjiż iehor tal-UE. Din gābet ċarezza legali addizzjonali dwar id-drittijiet tal-pazjenti li jużaw is-servizzi tal-kura tas-saħħa fi kwalunkwe post fl-UE u tibqa' rilevanti għas-salvagwardja tal-moviment liberu tas-servizzi tal-kura tas-saħħa kif interpretat mill-Qorti tal-Ġustizzja.

L-evalwazzjoni wriet li d-Direttiva stabbiliet drittijiet importanti tal-pazjenti, bħat-trattament ugwali tal-pazjenti tal-UE u dawk domestiċi. Din kisbet approċċ aktar konsistenti fil-livell tal-UE għar-rimborż tal-ispejjeż tal-kura tas-saħħa transkonfinali għaċ-ċittadini tal-UE. Agixxiet ta' xprunatur għad-drittijiet tal-pazjenti b'mod ġenerali, ziedet it-trasparenza dwar il-prezzijiet tat-trattament u wasslet għal bidliet f'sistemi tas-saħħa nazzjonali diversi għall-benefiċċju tal-pazjenti. Iċ-ċittadini tal-UE qegħdin jagħmlu użu mid-drittijiet tagħhom u mill-mekkanizmi ta' rimborż previsti mid-Direttiva, għalkemm l-għadd tagħhom għadu żgħir. Il-pubbliku ġenerali fil-biċċa l-kbira bbenefika mid-dispożizzjonijiet tad-Direttiva li jirregolaw ir-rikonoxximent tal-preskrizzjonijiet; madankollu għad hemm xi problemi bil-lingwa, bil-verifika u bl-awtentiċità tal-preskrizzjonijiet.

Il-potenzjal tad-Direttiva għat-titjib tal-aċċess għall-kura tas-saħħa transkonfinali għadu mxejkel minn xi problemi. Dawn jinkludu, b'mod partikolari: il-livell baxx ta' għarfien dwar id-drittijiet tal-pazjenti għall-kura tas-saħħa transkonfinali; informazzjoni mhux adegwata dwar il-pazjent; piżijiet amministrattivi sproporzjonati; u incertezza dwar l-ispejjeż tal-kura tas-saħħa barra mill-pajjiż u r-rimborż. L-organizzazzjonijiet tal-pazjenti, b'mod partikolari, jikkritikaw ir-rekwiżit li l-pazjenti jhallsu bil-quddiem għat-trattament barra minn pajjiżhom, u jargumentaw li dan joħloq inugwaljanzi fl-aċċess għall-kura tas-saħħa. Madankollu, skont id-Direttiva, il-pazjenti jridu jhallsu l-ispejjeż bil-quddiem peress li huwa l-uniku mod vijabbli sabiex il-pazjent jingħata s-setgħa li jagħzel kura tas-saħħa pubblika jew privata f'pajjiż iehor tal-UE mingħajr approvazzjoni minn qabel, filwaqt li l-pazjent jingħata d-dritt għar-rimborż tal-ispejjeż, sa ċertu

livell, mill-assiguratur tas-saħħa tiegħu. Dan jipprovdi għazla addizzjonali għall-kura tas-saħħa transkonfinali lill-pazjent lil hinn mir-regoli dwar il-koordinazzjoni tas-sistemi tas-sigurtà soċjali.

Ir-relazzjoni legali kumplessa bejn id-Direttiva u r-Regolament hija diffiċli biex jifhimha l-pubbliku ġenerali, u biex il-punti ta' kuntatt nazzjonali u l-assiguraturi tas-saħħa jikkomunikawha lill-pazjenti. Fl-istess hin, ir-responsabbiltà tal-għazla tar-rotta li hija aktar ta' benefiċċju ta' spiss tithalla f'idejn il-pazjenti, b'implikazzjonijiet finanzjarji incerti. Dan iqajjem id-dubji dwar jekk inkisbitx ċarezza bejn id-Direttiva u r-Regolament għall-benefiċċju tal-pazjenti.

Id-Direttiva kellha impatt sostanzjali fil-qasam tal-mard rari bil-holqien tan-networks Ewropej ta' referenza sabiex tappoġġa d-dijanjozi u t-trattament ta' pazjenti b'mard rari. In-networks Ewropej ta' referenza jiffaċilitaw il-ġenerazzjoni u t-tpartit tal-għarfien, u jappoġġaw ir-riċerka klinika. Madankollu, sabiex tiġi żgurata s-sostenibbiltà fit-tul tagħhom, huwa meħtieġ aktar titjib biex jiġu integrati n-networks Ewropej ta' referenza fis-sistemi tas-saħħa nazzjonali u jinholqu mogħdijiet ċari għall-pazjenti biex jaċċessaw lin-networks Ewropej ta' referenza fil-livell nazzjonali. Barra minn hekk, is-Sistema ta' Ġestjoni Klinika tal-Pazjenti li tappoġġa l-gruppi ta' esperti mediċi virtwali teħtieġ aktar żvilupp tekniku u n-nuqqas ta' mekkaniżmu separat ta' fatturazzjoni u rimborż għall-fornituri tal-kura tas-saħħa tan-networks Ewropej ta' referenza li jippartecipaw fil-gruppi virtwali ta' esperti jostakola li jintużaw iżjed. Il-flussi ta' finanzjament tal-UE għall-appoġġ tan-networks Ewropej ta' referenza kienu wkoll kumplessi mil-lat amministrattiv.

Il-Kummissjoni heġġet b'mod effettiv il-kooperazzjoni reġjonali transfruntiera fil-kura tas-saħħa bl-appoġġ tal-programm Interreg. Filwaqt li d-Direttiva tintuża biex tikkomplementa mekkaniżmi oħrajn għall-kura tas-saħħa transkonfinali, id-*data* dwar l-impatt tagħha fuq il-mobbiltà tal-pazjenti fir-reġjuni tal-fruntiera hija limitata. Il-partijiet ikkonċernati għarfu li d-Direttiva għandha rwol potenzjali li tkun mekkaniżmu biex jiġu indirizzati l-każijiet tat-trattamenti ta' rutina pendenti li qegħdin jizdiedu.

Filwaqt li ma taqax fl-ambitu ta' din l-evalwazzjoni, id-Direttiva kellha rwol kruċjali biex tapprofondixxi l-kooperazzjoni Ewropea bejn is-sistemi tas-saħħa fil-qasam tal-valutazzjoni tat-teknoloġija tas-saħħa, u wasslet għall-adozzjoni ta' Regolament separat fl-2021, u wkoll fl-e-Saħħa, li twassal għall-holqien ta' Spazju Ewropew tad-*Data* dwar is-Saħħa futur.

B'mod ġenerali, l-evalwazzjoni sabet li, filwaqt li l-mobbiltà transfruntiera tal-pazjenti għadha baxxa, id-Direttiva pprovdiet valur miżjud u l-objettivi tagħha għadhom rilevanti biex jiġu ssodisfati l-htigijiet tal-pazjenti li jaċċessaw il-kura tas-saħħa fi Stat Membru ieħor. Id-Direttiva kellha suċċess partikolari biex heġġet il-kooperazzjoni bejn is-sistemi tas-saħħa, b'mod partikolari fl-oqsma tal-mard rari, tal-e-Saħħa u tal-valutazzjoni tat-teknoloġija tas-saħħa.

Madankollu, il-problemi li tqajmu fl-evalwazzjoni jfissru li l-objettivi tad-Direttiva għadhom ma humiex jintlahqu bis-sħiħ għall-benefiċċju tal-pazjenti.

Konkluzjonijiet u t-triq 'il quddiem

Il-massimizzazzjoni tal-potenzjal tad-Direttiva u t-tishih tal-kooperazzjoni bejn l-Istati Membri fil-kura tas-saħha transkonfinali se jkunu pass ieħor fil-bini tal-Unjoni Ewropea tas-Saħha.

Dan ir-rapport u r-rizultati tal-evalwazzjoni juru li għad hemm kwistjonijiet importanti fir-rigward tal-**applikazzjoni konsistenti tad-Direttiva fl-Istati Membri**. Informazzjoni ġdida miġbura mill-Kummissjoni teħtieġ investigazzjoni dwar il-konformità tal-miżuri nazzjonali mad-dispożizzjonijiet tad-Direttiva u mal-prinċipji tal-proporzjonalità u taċ-ċertezza legali tagħha. Għalhekk, il-Kummissjoni tistieden lill-Istati Membri jivvalutaw mill-ġdid il-ħtieġa u l-proporzjonalità ta' miżuri nazzjonali li jillimitaw l-aċċess tal-pazjenti għall-kura tas-saħha transkonfinali u li jikkawżaw piżijiet amministrattivi żejda.

Il-Kummissjoni se tkompli bl-iskambji bilaterali tagħha mal-Istati Membri sabiex tiżgura l-implimentazzjoni tad-Direttiva u, fejn jeħtieġ, se tagħmel dak kollu li tista' biex tiżgura li l-Istati Membri jikkonformaw mal-obbligi tagħhom.

Barra minn hekk, il-pandemija tal-COVID-19 enfasizzat l-importanza ta' *data* ta' kwalità fil-funzjonament effettiv tas-sistemi tas-saħha. Il-Kummissjoni thegġeg lill-Istati Membri biex jissodisfaw l-impenn legali tagħhom skont id-Direttiva għall-forniment tad-**data dwar il-mobbiltà tal-pazjenti** meħtieġa għall-monitoraġġ tal-implimentazzjoni tad-drittijiet tal-pazjenti u biex jipprovdu l-evidenza meħtieġa biex jinformat il-politiki futuri dwar il-kura tas-saħha transkonfinali.

Abbażi tat-tagħlimiet meħuda mill-evalwazzjoni, **il-kooperazzjoni Ewropea tista' tappoġġa aktar l-implimentazzjoni tad-Direttiva b'diversi modi**. Dan ir-rapport jistabbilixxi l-azzjonijiet biex jitnaqqsu u jiġu ssimplifikati l-proċeduri permezz tad-diġitalizzazzjoni tal-kura tas-saħha, biex tiżdied is-sensibilizzazzjoni dwar id-drittijiet tal-pazjenti u tittejjeb l-informazzjoni lill-pazjenti, biex tiġi ċċarata l-interazzjoni bejn id-Direttiva u r-Regolament, biex tiġi ssalvagwardjata s-sostenibbiltà tan-networks Ewropej ta' referenza, biex tkompli tappoġġa l-kooperazzjoni transfruntiera bejn ir-regjuni u biex issaħħaħ il-monitoraġġ u l-infurzar tad-Direttiva⁶⁰.

L-użu tat-teknoloġiji diġitali fil-kura tas-saħha aċċellera b'reazzjoni għall-pandemija tal-COVID-19. **L-applikazzjoni ta' għodod diġitali ġodda għall-kura tas-saħha transkonfinali** – bħad-diġitalizzazzjoni tal-fatturi, l-awtorizzazzjoni minn qabel u t-talbiet għal rimborż – jistgħu jissimplifikaw u jnaqqsu l-piżijiet amministrattivi, u b'hekk l-aċċess għall-kura tas-saħha transkonfinali jsir aktar faċli u orħos. L-adozzjoni ta' soluzzjonijiet diġitali se teħtieġ azzjonijiet fil-livell reġjonali, nazzjonali u tal-UE.

Filwaqt li komplet tibni fuq il-kooperazzjoni Ewropea fl-e-Saħha, il-Kummissjoni adottat proposta għal Regolament dwar **l-Ispazju Ewropew tad-Data dwar is-Saħha**, li huwa mistenni li jkabbar l-infrastruttura tas-servizzi diġitali tal-e-Saħha. Dan se jgħin sabiex tiġi żgurata l-

⁶⁰ L-Anness "Azzjonijiet ta' segwitu għat-tiġib tal-implimentazzjoni tad-Direttiva 2011/24/UE".

kontinwità tal-kura għaċ-ċittadini tal-UE waqt li jkunu qegħdin jivvjagġaw barra mill-pajjiż. L-introduzzjoni gradwali tas-servizzi tal-preskrizzjoni elettronika fl-Istati Membri tippermetti liċ-ċittadini tal-UE jiksbu t-trattamenti tagħhom barra mill-pajjiż b'mod aktar faċli.

Filwaqt li d-Direttiva rnexxiela tistabbilixxi d-drittijiet tal-pazjenti, biex daww id-drittijiet jittgawdew bis-shih, jehtieg li dawn ikunu magħrufa mill-pazjenti. Minkejja titjib mill-punti ta' kuntatt nazzjonali, jenhtiegu aktar sforzi biex **tittejjeb il-faċilità tal-użu u l-aċċessibbiltà tal-informazzjoni għall-pazjenti anki għall-persuni b'dizabbiltà**. Il-Manwal għall-Pazjenti u l-prinċipji ta' gwida tal-Kummissjoni jipprovdu l-ghodod li jappoġġaw lill-punti ta' kuntatt nazzjonali fil-hidma tagħhom u għandhom jiġu promossi kemm jista' jkun. Il-Kummissjoni hija tal-fehma li l-punti ta' kuntatt nazzjonali għandhom jinvolvu ruħhom mal-organizzazzjonijiet tal-pazjenti, mal-professjonisti tal-kura tas-saħħa u mal-assiguraturi tas-saħħa biex iqajmu sensibilizzazzjoni dwar il-kura tas-saħħa transkonfinali, u sabiex jingħaqdu flimkien biex jittnaqqas il-piż amministrattiv u emozzjonali fuq il-pazjenti li jkunu qegħdin ifittxu kura tas-saħħa barra mill-pajjiż. Barra minn hekk, l-ghoti ta' **aktar ċarezza dwar ir-relazzjoni tad-Direttiva mar-Regolament**, u ta' informazzjoni dwar kif jaħdmu dawn l-iskemi, huma prijorità sabiex tittejjeb l-għażla tal-pazjenti fil-kura tas-saħħa transkonfinali.

Il-ħolqien tan-networks Ewropej ta' referenza immobilizza impenn sostanzjali mill-professjonisti tas-saħħa u investment mill-fornituri tal-kura tas-saħħa fil-qasam tal-mard rari. In-networks Ewropej ta' referenza ppermettew l-iskambju ta' għarfien skars għall-benefiċċju ta' pazjenti b'mard rari. L-involvement tagħhom fir-riċerka dwar il-mard rari⁶¹ huwa kritiku sabiex jinstabu soluzzjonijiet għall-pazjenti li qegħdin jiffaċċjaw diffikultajiet fid-dijanjozi jew li ma jkollhom l-ebda għażla ta' trattament għal waħda mis-6 000 sa 8 000 marda rari stmata. Is-salvagwardja **tal-iżvilupp sostenibbli tan-networks Ewropej ta' referenza** tehtieg l-azzjoni mill-Istati Membri, appoġġata mill-Kummissjoni, sabiex **in-networks Ewropej ta' referenza jiġu integrati ahjar fis-sistemi nazzjonali tal-kura tas-saħħa**. Qegħdin jiġu żviluppjati soluzzjonijiet li jiżguraw il-funzjonament bla xkiel tal-konsulti virtwali ma' bordijiet tan-networks ta' referenza Ewropej biex jizdied l-għadd ta' pazjenti b'mard rari li jkunu jistgħu jirċievu t-twegibiet li jkunu ilhom jistennew dwar id-dijanjozi u t-trattament tagħhom.

Il-pandemija tal-COVID-19 uriet l-importanza tas-solidarjetà Ewropea bejn fruntiera u oħra fi zminijiet ta' krizi. In-nies fir-reġjuni tal-fruntieri jibbenefikaw ħafna mill-kooperazzjoni reġjonali strutturata fil-kura tas-saħħa f'sitwazzjonijiet ta' emerġenza u għall-kura tas-saħħa ppjanata billi jużaw il-faċilitajiet tal-kura tas-saħħa ta' xulxin. Diversi reġjuni joffru eżempji ta' ispirazzjoni u ta' **prattika tajba ta' kooperazzjoni strutturata bejn l-amministrazzjonijiet tas-saħħa, l-assiguraturi u l-fornituri tal-kura tas-saħħa** li jaħdmu flimkien minn fruntiera għal oħra sabiex jegħlbu d-differenzi fis-sistemi tas-saħħa nazzjonali sabiex jissodisfaw il-htigijiet tal-pazjenti.

⁶¹ https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/research-area/health-research-and-innovation/rare-diseases_mt